

woensdag 31 oktober 2007

'Nog nooit was er zoveel angst'

Ziekenhuispastor Walter Van Goubergen oog in oog met de sluipende dood

Aalmoezenier Walter Van Goubergen: 'De koninklijke familie betoont steeds interesse.' Herman Ricour

© Herman Ricour

BRUSSEL - De allereerste palliatieve dienst in ons land is begin jaren negentig gestart in het Brusselse Sint-Jansziekenhuis. Pastor Walter Van Goubergen is nog altijd lid van het team. Paul Demeyer

'Misschien eerst nog eens omschrijven wat een palliatieve dienst is. Er komt een moment dat men vaststelt dat de curatieve behandeling op grenzen stuit. Men is in een andere fase van de ziekte waarin men vooral kwaliteit aan het leven toevoegt in plaats van tijd - door bijvoorbeeld nog maar een chemokuur.'

'Op de palliatieve afdeling zal men door pijn- en symptoombestrijding de patiënt pijnvrij maken of de pijn toch min of meer onder controle houden. Daardoor is de mens minder op zichzelf teruggeplooid en kan hij openstaan voor zijn dierbaren.'

'De overgang van curatieve naar palliatieve zorg is geen plotse beslissing. Het is een proces, waarin het medisch team, de familie, de pastor maar vooral de patiënt een rol spelen. De palliatieve fase zelf is ook weer een proces waarin van alles gebeurt. Een paar kan bijvoorbeeld de ruimte vinden om het eigen levensverhaal te herbekijken en de breuklijnen te bespreken.'

Zuster Leontine

Sint-Jan was het eerste Belgisch ziekenhuis met een palliatieve afdeling. Zuster Leontine was een stuwende kracht. 'Het is wonderbaarlijk hoe snel heel de medische sector en de politieke wereld zijn gevolgd. Er is een wet gekomen die de omvang van een palliatieve afdeling bepaalt. Nadien volgde de erkenning van palliatief verlof en van de supportteams. We zitten zeer ver van de pioniersjaren waarin onze vzw zelf een ruimte moest afhuren in het ziekenhuis. We waren een ziekenhuis in een ziekenhuis. Nu zijn palliatieve diensten even volwaardige en verplichte ziekenhuisafdelingen als bijvoorbeeld een materniteit.'

De palliatieve afdeling op Sint-Jan telt twaalf bedden. Het maximum want met meer bedden is het moeilijk de kwaliteit te garanderen. Mensen blijven hier van een paar dagen tot een paar maanden. 'Soms gaan ze zelfs eventjes terug naar huis omdat ze zich beter voelen. Al woekert de ziekte natuurlijk altijd door. Slechts bij grote uitzondering gebeurt het dat de ziekte stagneert, dat de kanker stabiliseert.'

Het is hard, maar waar: na palliatieve zorgen volgt de dood. Is daar veel angst voor? Pastor Van Goubergen trekt het open: 'Ik denk dat er nog nooit zoveel angst - ook voor de dood - is geweest als vandaag. De samenleving bouwt op angst. Een palliatieve afdeling maakt die angst misschien juist weer een stukje beheersbaar.'

Van Goubergen ziet soms gradaties in de angst. Hij is geneigd te zeggen dat oudere mensen meer de eindigheid van het leven beseffen, terwijl hij op dat vlak ook al heel mature jonge mensen zag.

'Blijft wel dat de mens aan het leven houdt. Vooral aan mensen van wie hij houdt. Meestal hebben we het moeilijker om afscheid te nemen van het leven omwille van wie ze liefhebben dan om zichzelf.'

Geen gesprek over palliatieve zorgen lijkt volledig zonder een bedenking over het alternatief: euthanasie. Pastor Van Goubergen zet zich onmiddellijk heel ver van die tegenstelling. Hij wil zich niet laten meeslepen in een zwart/wit-discours. Alleen dit: 'Goede palliatieve zorg kan in heel veel situaties de vraag naar euthanasie doen verdwijnen of op een andere wijze naar boven laten komen. Wat niet wegneemt dat in uitzonderlijke gevallen de vraag kan blijven.'

Elke zondag feest

Gelovigen stappen niet blind mee in het pleidooi voor euthanasie. Maar maakt geloof de dood ook meer aanvaardbaar? 'De dood blijft een mysterie', zegt Van Goubergen. 'Hoe meer omgang ik ermee heb, hoe meer ik vaststel hoe weinig ik ervan weet. Ik gebruik hier graag de titel van een boek van Huub Oosterhuis: *Zien/soms even*. Soms is er even een inzicht. En dat is genoeg. Er is vooral het besef dat de dood ons overstijgt. Maar ook, dat zij de verrijzenis in zich draagt. Dit is mijn - om nog maar eens een Oosterhuis-titel te gebruiken - *Bevende zekerheid*.'

'Een mens die hier op palliatieve lag, zei het eens heel mooi: ik ben zoals een hoogspringer. Om me goed te kunnen voorbereiden weet ik graag hoe hoog de lat ligt. Maar ik zal zeker springen want ik weet dat ik goed terechtkom.'

Terug naar het leven, want dat is de palliatieve afdeling toch eerst en vooral. 'Leven dat is ook feesten' zegt Walter. 'En daar mag zeker niet aan verzaakt worden. We houden elke zondag aperitief en hier zijn ook vaak feestjes. Met muziek, gezang, pannenkoeken, taart en - waarom niet - een glaasje alcohol. Wij zeggen altijd: de lijkbidders, die mogen pas na de dood komen.'

Het leven dat is ook de actualiteit. De actualiteit, dat is soms een lid van de koninklijke familie die voor verzorging in het Sint-Jansziekenhuis wordt opgenomen. Zoals onlangs koning Albert voor een heupoperatie. 'Ook dat nieuws bereikt natuurlijk de palliatieve afdeling. De koninklijke familie was ons werk van meet af aan gunstig gezind. Boudewijn en Fabiola kwamen hier vaak incognito op bezoek. Een traditie die de koninklijke familie vandaag nog in ere houdt.'

Toch nog één vraag over de dood. Walter van Goubergen heeft al zoveel mensen zien overlijden. Wat is een mooie dood? De ziekenhuispastor gooit het cliché stuk: 'Een mooie dood bestaat niet. Dat is een vals beeld.'

'Je sterft zoals je hebt geleefd. Wie heel zijn leven zanikte, zal ook zo doodgaan. Wie heel zijn leven graag andere mensen om zich heen had, zal ook omringd door anderen willen doodgaan. Het omgekeerde geldt evenzeer. Er zijn mensen die tegen hun kinderen zeggen: je hoeft hier niet te blijven, ga maar naar huis. Die kinderen zijn het ziekenhuis nog niet uit of hun dierbare is al overleden.'